

ТОП-ТЕМИ: [здоров'я](#)
[Володимир Зеленський](#)

[Дайджест](#) > Проукраїнське підпілля в Росії та на окупованих територіях: як воно діє

Проукраїнське підпілля в Росії та на окупованих територіях: як воно діє

Автор: [Сергій Галайчук](#)

30.12.24
20:43

1135

Вибір редакції

Підпілляники в Росії та на тимчасово окупованих територіях не носять шевронів, не дають інтерв'ю. Ціна помилки для них – ув'язнення, каліцтво або смерть, [пишуть](#) Економічні новини.

Ця стаття – спроба зібрати історії людей, які, перебуваючи під контролем Росії, рятували українців, зривали російську логістику або передавали дані українській армії. Це і громадяни РФ, і мешканці окупованих територій України, об'єднані однією рисою: вони свідомо робили те, що допомагає українському опору.

Факти в цьому тексті спираються на [відкриті джерела](#), [матеріали західних і українських медіа](#), правозахисні звіти, аналітичні огляди. Через специфіку теми багато історій залишаються анонімними, але загальна картина досить чітка: всередині Росії та на окупованих територіях вже з початку широкомасштабного вторгнення діє реальне, хоч і різномірне за мотивами, проукраїнське підпілля.

«Колотилівка» і ті, хто повертав українців додому

Єдиний [шлях](#), яким українці могли потрапити до України безпосередньо з території РФ, пункт пропуску «Колотилівка-Покровка» на кордоні Белгородської та Сумської областей. Формально це не повноцінний прикордонний перехід, а гуманітарний коридор, але де-факто тисячі людей використали його, щоб вивратися з Росії.

За даними [«Радіо Свобода»](#), станом на жовтень 2023 року через «Колотилівку-Покровку» пройшло понад 10 000 громадян України, зокрема депортовані з окупованих територій, люди без документів, літні й важкохворі. Саме існування цього коридору дозволило багатьом депортованим повернутися додому, попри небажання Росії визнавати факт депортацій.

Але коридор не працював би без [волонтерських мереж](#) по обидва боки і в тому числі без росіян, які супроводжували українців до кордону, допомагали їм із житлом, грошима та логістикою.

61-річний Олександр Деміденко з Белгорода до повномасштабного вторгнення був відомий як людина з антивоєнними поглядами. Після 24 лютого 2022 року він став одним із ключових провідників українців до «Колотилівки»: за даними [Le Monde](#), за два роки війни він допоміг приблизно 900 людям повернутися в Україну.

Репортажі [західних медіа](#) описують, як Деміденко приймав сім'ї з окупованих територій у себе вдома, потім власним транспортом довозив їх до коридору, де вони проходили багатогодинні й принизливі «перевірки» ФСБ.

17 жовтня 2023 року Деміденка затримали. Родина зафіксувала сліди катувань на його тілі, а сам він телефоном скаржився сину на регулярні побиття.

5 квітня 2024 року Деміденко помер у СІЗО. Офіційна версія – «самогубство», але правозахисники й близькі говорять про доведення до смерті. Показово, що паралельно [російська влада активізувала кримінальне переслідування](#) й інших волонтерів, які допомагали українцям виїхати через «Колотилівку».

«Армія красунь» Надії Россинської: гуманітарка, евакуація і звинувачення у «держзраді»

Інша промовиста історія – про волонтерську ініціативу «Армія красунь» («Армия красоток»), засновану фотографкою Надією Россинською з Белгородської області, відомою також як Надін Гайслер.

З початку повномасштабної війни Россинська надавала прихисток знайомим, що тікали з окупованих територій, а згодом її невелика ініціатива перетворилася на цілу мережу жіночого волонтерського руху. За даними [New Eastern Europe](#) та [The Moscow Times](#), «Армія красунь» допомогла щонайменше 25 000 людей у 2022–2023 роках – це і доставлення гуманітарної допомоги в окуповані райони Харківщини, і евакуація людей (включно з дітьми) із зон бойових дій, і супровід біженців до кордону чи в треті країни.

Особливо ризикованими були поїздки у тимчасово окуповані села та містечка, куди не допускали міжнародні гуманітарні організації. Волонтерки «Армії красунь» завозили туди їжу, ліки та дитячі речі.

У травні 2023 року Россинська виїхала до Грузії після погрозу і повідомлень про можливий арешт. За її словами, ще до її від'їзду російські силовики почали тиск на людей, які надсилали їй донати. Попри це в січні 2024-го вона повернулася до Росії й була [затримана](#), після чого проти неї порушили справи за

Виявлено ще одну небувалу користь кави

[Всі новини](#)

Головне

Популярне

17.04.26 15:06

Американці розгадали таємницю нічних кошмарів

17.04.26 14:16

Озлоблений Путін готовий напасти на Європу вже цієї весни, - WP

17.04.26 14:06

У Білорусі хочуть збудувати дивний туристичний об'єкт

17.04.26 13:48

Найближчі союзники Трампа в Європі розглядають його як «токсичний тягар», — Politico

17.04.26 13:32

В ОП розповіли, коли Спецтрибунал почне повноцінно працювати

17.04.26 13:15

Син Байдена сховався від боргів у Каліфорнії, - ЗМІ

17.04.26 13:06

Реформа БЕБ буксує: ЗМІ пишуть, що у Полтаві скандал

17.04.26 12:51

Трамп заінтригував мирними переговорами з Іраном

17.04.26 12:45

Канадці розповіли про парадоксальну користь молока для дітей

17.04.26 12:16

Росія готує новий наступ на південному сході У ГУР назвали терміни та кількість військ

«посібництво тероризму» та «державну зраду». Це лише підтвердило курс російської держави на тотальну криміналізацію допомоги українцям.

Нікіта Журавель: відео військових ешелонів для СБУ

У листопаді 2024 року Волгоградський обласний суд засудив росіянина Нікіту Журавеля до 14 років колонії, звинувативши у «державній зраді», за те, що він відзняв ешелон із військовою технікою та літаками і передав відео українським спецслужбам. Суд вказав, що Журавель вийшов на контакт з представником української спецслужби і «виконував його завдання». Прокуратура стверджувала, що одним з таких завдань було фільмування поїзда з технікою у 2023 році. Журавель вже відбував інший строк за спалення Корану, правозахисники звертають увагу, що у СІЗО його били, зокрема син Рамзана Кадірова.

Олександр Лосев: волонтер-інформатор з Тамбова

Окремою «ланкою зв'язку» з проукраїнськими ініціативами став антивоєнний активіст із Тамбова Олександр Лосев. Формально він ніяк не пов'язаний з Україною, але його місія – викривати те, що російська держава воліла б приховати: від милітаризації дитсадків до присутності західного бізнесу на ринку країни-агресора.

Зокрема Лосев працював як волонтер-інформатор для міжнародних баз, що фіксують присутність західного бізнесу в Росії. Відомо, що саме він передав до команди Yale CELI List, інформацію майже відносно 650 компаній, які залишилися працювати на російському ринку попри повномасштабну війну. Значною мірою саме цю базу використовує український проект [Leave Russia](#). Таким чином, росіянин із провінційного міста став фактичним «польовим розвідником» глобальної OSINT-мережі, що допомагає виявляти та публічно маркувати бізнес, готовий заробляти на тлі агресії проти України.

Стюардеса Варвара Волкова: «запросити українських військових на чай»

23-річна стюардеса «Уральських авіаліній» Варвара Волкова стала одним із найгучніших символів побутового, але принципового інформаційного опору війні. Суд у Московській області визнав її винною за ч.2 ст.207.3 КК РФ («поширення завідомо неправдивих відомостей про армію з мотивів політичної ненависті») і призначив сім років колонії загального режиму. Формальною підставою стали пости в соцмережах, де Волкова писала про «насильницькі дії російських військових, спрямовані на знищення цивільного населення», а також висловлювала симпатію українським військовим зокрема, фразою про те, що вона із задоволенням подала б їм чай, якщо вони дійдуть до Москви. Її історія добре показує, наскільки агресивно російська держава реагує на будь-які прояви емпатії до українців: проста людська солідарність у публічному просторі розглядається як «допомога ворогу».

Рух «Зупини вагони»

Однією з найбільш відомих структур, став рух «Зупини вагони» («Останови вагоны»). За даними досліджень Irregular Warfare Initiative та низки медіа, це децентралізована мережа активістів, які з 2022 року закликають пошкоджувати залізничну інфраструктуру для зриву переміщення військ та техніки до України.

Сайт і телеграм-канали руху публікували інструкції з безпечного (з їхньої точки зору) втручання в роботу сигналізації, графіки руху військових ешелонів і звіти про диверсії, після чого в РФ їх заблокували як «екстремістські». Міністерство оборони Великої Британії в своїх оглядах лише за осінь 2022 року фіксувало щонайменше шість суттєвих інцидентів на залізниці, які ускладнювали постачання російських військ на південний та західний напрямки.

Формально «Зупини вагони» декларує мету «зупинити війну», а не «допомогти Україні», але по суті їхні дії відповідають класичній логіці проукраїнського підпілля: максимізація логістичних витрат ворога й створення додаткових ризиків для окупаційної армії.

БОАК Бойова організація анархо-комуністів

Ще один помітний актор «Бойова організація анархо-комуністів». («Боевая организация анархо-коммунистов»). За власними заявами, це підпільна ліва група, яка веде диверсійну діяльність проти російської держави, вважаючи війну проти України імперіалістичною.

Медіа фіксували низку акцій, щодо яких БОАК брала на себе відповідальність: підрив опор та обладнання на залізниці в Брянській, Курській та Белгородській областях, підпали технічних будівель і вузлів, пов'язаних із військовою інфраструктурою. У своїх заявах група прямо писала, що її мета «зірвати війну» й «послабити російську армію, яка окупує Україну».

На відміну від більш масового «Зупини вагони», БОАК наголошує на політичній ідеології та позиціонує себе як частину революційного руху проти путінського режиму. Проте, в цьому випадку результатом їхніх дій стає зниження ефективності російської військової логістики.

Напади на військкомати й інша низова «мала війна»

З початку мобілізації восени 2022 року по всій Росії зафіксовано сотні нападів на військкомати та адміністративні будівлі. І російські, і міжнародні медіа відзначають, що значна частина цих атак мотивована протестом проти мобілізації та війни в Україні.

Владлен Меншиков: «держзрада» за спробу допомогти Легіону «Свобода Росії»

Окремою лінією йдуть історії росіян, які налагоджували зв'язок із російськими ж анти-путінськими підрозділами в складі українських сил. Один із таких випадків справа Владлена Меншикова.

За даними Reuters, Меншиков робітник з російського Уралу, якого в 2024 році засудили до 14 років колонії за «співробітництво з іноземною державою» й «заклики до тероризму»

Слідство стверджувало, що він планував підрив залізничних колій у Свердловській області за завданням Легіону «Свобода Росії», аби зірвати військові перевезення. Адвокати наполягали, що до реальних

ФОТО ТА ВІДЕО

На популярному турецькому курорті зафіксовано незвичайне природне явище

Новини блогосфери

05.04.26 11:29

«Ухиялент» — не причина, а симптом

05.04.26 11:15

Вирок українському ринку електроенергії

05.04.26 11:06

Захід посилав сигнал українцям: або легалізуєшся, або пакуй валізи

18.03.26 18:39

Облави ТЦК: після війни ми ще багато років будемо відхаркувати це «необхідне зло»

Опитування

Що ви чекаєте від 2026 року?

- Закінчення війни в Україні
- Глобальну фінансову кризу
- Розвал Європи
- Кінець світу
- Нову пандемію

ГОЛОСУВАТИ

[переглянути результати](#)

диверсій справа не дійшла. Сам Меншиков, за словами журналістів, пояснював мотивацію бажанням «зупинити війну» та відмовою миритись із убивством українців.

«Жовта стрічка»: мирний, але не безпечний спротив

Рух «Жовта стрічка» виник навесні 2022 року в окупованому Херсоні як ініціатива активістів, які прагнули показати: місто не приймає російську окупацію. Символом стали жовті стрічки, наліпки та графіті з написами на кшталт «Херсон це Україна».

Згодом «Жовта стрічка» перетворилася на мережу в кількох містах, а її активісти почали не лише маркувати публічний простір, а й розклеювати листівки з QR-кодами на чат-бот «eВорог» та інші канали передачі інформації українським силовикам.

Медіа публікували історію Лілії з Херсона, яка спочатку виходила на проукраїнські мітинги, а після їх розгону й масових арештів перейшла до підпілля: зав'язувала стрічки, розклеювала листівки, а в побуті змушена була вдавати лояльність окупаційній владі, щоб уникнути депортації.

Формально «Жовта стрічка» не займалася збройними діями, але своїм позиціонуванням і залученням людей до передачі даних фактично є частиною загальної мережі. Для російських спецслужб навіть такі дії нерідко стають приводом для обвинувачень у «тероризмі».

Бердянськ: історія Тиграна Оганнісяна та Микити Ханганова

У жовтні 2023 року російські силовики розстріляли двох 16-річних хлопців із Бердянська Тиграна Оганнісяна та Микиту Ханганова. Окупаційна влада заявила, що вони нібито планували підірвати залізничну колію й були пов'язані з «українськими диверсантами». Українські медіа та правозахисники наголошують: підлітків фактично стратили після затримання.

За даними розслідувань українських та міжнародних ЗМІ, хлопців схопили російські силовики, катували, змушуючи зізнатися у «теракті».

Історія Тиграна та Микити стала символом бердянського підпілля. Формально їм так і не довели жодної диверсії проте саме їхня готовність не погоджуватися з окупаційним порядком і стала причиною показової розправи.

Партизани Мелітополя, Бердянська, Маріуполя

Міста Півдня Мелітополь, Бердянськ, Маріуполь стали осередками активного партизанського руху. The Insider, українські медіа та аналітичні центри описують серію підривів штабів, мостів, автомобілів, а також знищення російських офіцерів і місцевих колаборантів, за які брала відповідальність «Бердянська партизанська армія».

Часто це спільні операції, де місцеві мешканці збирають інформацію, закладають вибухівку чи передають координати, а плануванням і безпосереднім управлінням займаються підрозділи ГУР або СБУ.

«Атеш»: спільний рух українців, кримських татар і росіян

Особливе місце в палітрі підпілля займає рух «Атеш» – мережева структура, що декларує себе об'єднанням українців, кримських татар і частини росіян, включно із солдатами російської армії. BBC та інші джерела описують «Атеш» як рух, що спеціалізується на розвідці й точкових диверсіях у Криму та інших окупованих регіонах.

За даними українських і міжнародних медіа, агенти «Атеш» неодноразово виявляли скупчення техніки, склади пального та місця дислокації підрозділів, передаючи координати для ударів ЗСУ. Один із епізодів – виявлення близько 30 цистерн із паливом на станції Гвардійське під Сімферополем у грудні 2023 року, про що повідомляли самі партизани й українські ЗМІ.

Інший тип діяльності – спостереження за військовими об'єктами в Криму. Зокрема, агенти «Атеш» є і серед російських військових.

Хто ці люди насправді

Етична лінія тут не завжди проста. Гуманітарні волонтери нерідко підкреслюють, що рятують і росіян, і українців – усіх, хто опинився в біді через війну. Частина анархістів чи лівих говорить не стільки про «перемогу України», скільки про «падіння імперії» загалом. Проте з точки зору реальної війни ключовий критерій простий: чиї ресурси вони послаблюють і кому допомагають вижити.

Російська держава реагує на всі ці форми спротиву однаково – максимальним терором. Це, в свою чергу, робить підпільні мережі ще закритішими й штовхає частину активістів до еміграції.

На даний момент проукраїнське чи антиокупаційне підпілля в Росії та на тимчасово окупованих територіях не маргінальне явище, а системний фактор війни.

При цьому ці люди живуть у реальності, де будь-який «зайвий» контакт, помилка чи витік інформації можуть дорого коштувати, як Деміденку, який загинув у СІЗО, або волонтерам Россинської, які сьогодні сидять по російських тюрмах.

Вони не вписуються в звичні чорно-білі схеми. Але якщо дивитися на війну чесно, без романтизації, невидимий фронт – це така ж частина українського спротиву, як артилерія чи безпілотники.

Читайте Фразу в Google News (натиснути "Підписатися")

Підпишіться на канали Фрази в [Youtube](#), [Twitter](#), [Instagram](#), [Facebook](#)

Теги:

Коментарі

Статті

16.04.26 09:10

Віце-прем'єр Олексій Чернишов, топ-менеджерка «Київстар» Вікторія Кириленко та інші: чому тисячі кримінальних проваджень в Україні не доходять до вироків

Автор: Андрій Майстренко, для «Фраза»

Дайджест

18.03.26 18:57

Бензопилу винайшли, щоб... різати жінок

Автор: «Фраза»

Теги

[Про сайт, реклама](#)

[Політика конфіденційності](#)

frazaua@gmail.com

© 2026 рік «Фраза.юа» - найсвіжіші онлайн новини України та світу, авторські статті. Всі права захищені.

При використанні матеріалів обов'язково розміщення прямого та відкритого для індексації посилання на «Фраза.юа», розміщеному не нижче третього абзацу.

Редакція Фраза.юа залишає за собою право не погоджуватись з думкою автора, проте надає свободу слова відповідно до ст. 21, 24 та ст. 34 Конституції України.

